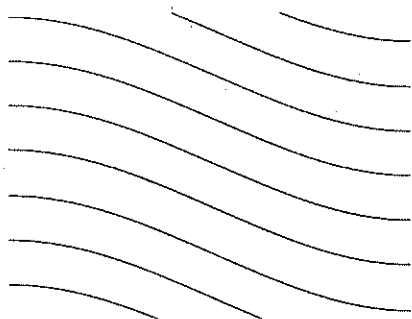

Andragoški center Republike Slovenije
Slovene Adult Education Centre

NOVIČKE

OKTOBER 1998/10

▲ DOMAČE NOVIČKE ● Nekaj besed o Konferenci ISCAE ▲ UTRINKI IZ SVETA ● Umril je Cyril O. Houle ▲ KOTIČEK JE VAŠ ● Nekaj ugotovitev evalvacije programa Odrasli se učimo drugače ● Kaj nam pomaga znanje, če ga ne znamo oznanjati! ● Izobraževalni program *Odkrivanje poklicnega cilja* zdaj izpeljujemo sami ● Pripravite se na pogovor o zaposlitvi ● Ob zaključku programa "Phare Democracy" o izobraževanju romskih staršev za dvojezično in dvoidentitetno vzgojo otrok ● Plečnik in kultura bivanja ● V vrtcu Mornarček Piran delujeta kar dva študijska krožka ● Predstavitev dela v študijskem krožku in odkod ime Lipačke ● Študijski krožek Mediji ▲ PONUJAJO VAM ● LERN-ovi jesenski online seminarji ● LERN-ova biltena za izobraževalce odraslih ▲ POSVETI, KONFERENCE ▲ NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Izdajatelj: Andragoški center Slovenije

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so skupni informativni bilten za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa, smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

- Uporabniki in naročniki Novičk so lahko posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljskih organizacijah).
- Z vsebinsko zasnovo predvidevamo, da bomo v Novičkah objavljali te vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:
  - opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
  - razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
  - sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
  - podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
  - sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
  - novice v upravljanju in zakonodaji;
  - statistične podatke;
  - mnenja, stališča in predloge;
  - podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
  - podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
  - prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novice s knjižnega trga;
  - novice iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.
- V Novičkah bomo objavljali kratke, jedrnat, objektivne in nepristranske informacije.
- Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.
- Uporabniki prejemaajo Novičke brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.
- Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS.
Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja Informacijskega središča, in mag. Maja Korošak, urednica.
- Novičke tiska Tiskarna Štok.
- Prelom: Iztok Kham.
- Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana, telefon: 061 1842 560, faks: 061 445 881, el. naslov: maja.korosak@acs-saec.si

ISSN 1408-6484. Naklada 2400 izvodov

Po mnenju Urada vlade za informiranje št. 23/207-93 z dne 26. 7. 1993 spada bilten Novičke med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Nekaj besed o Konferenci ISCAE

Letošnja konferenca *International Society of Comparative Adult Education (ISCAE)*, ki sta jo organizirala Mednarodno združenje za komparativno andragogiko in Andragoški center Slovenije v Sindikalnem izobraževalnem centru Radovljica, je potekala v zelo delavnem, kooperativnem in prijateljskem vzdušju. Konferenca ISCAE, ki se sicer organizira vsako drugo ali tretje leto ter je nazadnje potekala v nemškem Bambergu, je tokrat pritegnila kar 43 raziskovalcev iz 18 držav. Med najštevilčnejšimi so bili udeleženci s področja komparativnega preučevanja iz Združenih držav Amerike, Slovenije in Nemčije, tem so sledili udeleženci iz Kanade, Francije, Švedske. Na letošnji konferenci je bila množično zastopana tudi skupina udeležencev iz vzhodnih in srednjeevropskih držav (Bolgarija, Češka, Hrvaška, Litva, Madžarska, Makedonija, Rusija in Slovaška), katerim je podpora fundacije Soros omogočila srečanje in soočanje z raziskovalci z vsega sveta. Manjkali niso niti udeleženci iz bolj oddaljenih in celo eksotičnih držav, npr. Japonske, Avstralije in Koreje, ki so dodali svoj pečat letošnjemu druženju.

Sicer pa je letošnja konferenca potekala od 10. do 13. septembra. Na odprtju so spregovorili dr. Miloš Komac, državni sekretar pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo, gospod Jože Remec, ki je udeležence pozdravil v imenu radovljiške občine, dr. Jost Reischmann, predsednik mednarodnega združenja za komparativno andragogiko, in dr. Vida Mohorčič Špolar, direktorica Andragoškega centra Slovenije. S svojo prisotnostjo nas je še posebej razveselil dr. Aleksander Charters, z Univerze v Syracusi, časní predsednik in ustanovitelj združenja ISCAE.

V petek, 11. 9., in soboto, 12. 9., so potekale plenarne razprave in delo v skupinah, na katerih so si udeleženci izmenjali znanje in izkušnje. Na plenumu so bili predstavljeni tile referati: dr. Marcie Boucouvalas: O pomenu primerjanja v komparativnem izobraževanju odraslih (*On the Meaning of Comparison in Comparative Adult Education*); dr. Zoran Jelenc 'Nacionalne strategije pri razvoju izobraževanja odraslih' (*National Strategies of Adult Education Development*); dr. Heribert Hinzen Wilhelm 'Primerjalni vidiki in komparativni pristop izobraževanja odraslih na Madžarskem, v Avstriji in Nemčiji' (*Comparative Aspects and Cooperative Approach of Adult Education in Hungary, Austria, and Germany*); dr. Ana Krajnc 'Trendi v izobraževanju odraslih s primerjalnega vidika' (*Tendencies in Adult Education from Comparative Perspectives*); mag. Nevenka Bogataj 'Teme študijskih krožkov v Sloveniji in na Švedskem' (*Study Circle Topics in Slovenia and Sweden*); dr. Aniko Kalman 'Primerjalne analize programov, ki dajejo formalno usposobljenost' (*Comparative Analyses of Competency Based Education*); dr. Roger Moris 'Teden vseživljenjskega učenja: Avstralija in Slovenija: Prvi poskus primerjave' (*Adult Learners Week: Australia and Slovenia: A First Attempt at Comparison*) in dr. Wolfgang Jutte

'Pojavljanje 'učee se družbe': Kazalci mednarodnega raziskovalnega projekta' (The Emergence of the 'Learning Society'. Indicators of an International Research Project).

V štirih delovnih skupinah so bili obravnavani naslednji prispevki: dr Dilnawaz Siddiqui 'Konec ideološke debate: Vplivi na filozofijo primerjalnega izobraževanja odraslih' (End of the Ideology Debate: Implications for Philosophy of Comparative Adult Education); Jindra Kulich (Adult Learning in the Nineteenth century in the Mirror of Novels and Short Stories: A Comparative Study of Literature in Several European Countries); Dr John Henschke (Historical Antecedents Shaping Conceptions of Andragogy: A Comparison of Roots); dr. Pierre Besnard (Lifelong Learning: Modern Mysticism – Symbols and Rituals); mag. Renata Čepič (Adult Literacy in the Framework of Educational Concepts and Social Changes: The Case of Croatia) dr Andor Maroti (Has the Enlightenment Attitude Timeliness in the Postmodern –Era?); mag. Dušana Findeisen (Condorcet's and Krek's Views on Human and Social Development) in dr. Makoto Yamaguchi (The Social, Cultural and Economic History in Japanese Adult Learning in the International Context).

Posamezni udeleženci so poleg uvodnega programa imeli priložnost, za predstavitev stanja izobraževanja odraslih v svojih državah. To možnost sta izrabila Janos Toth iz Madžarske in Sergey I. Zmejov iz Rusije. Še posebej dragoceno je bilo sodelovanje raziskovalcev iz srednje in vzhodne Evrope, ki so v razpravi 'Comparative Research Project: The Role and Organisation of Adult Education in the Period of Transition' kritično obravnavali zasnovo raziskovalnega projekta, ki jo je pripravil ACS, in se dogovorili o sodelovanju v primerjalnem projektu, ki naj bi zajel čim več držav v prehodnem obdobju, zlasti iz srednje in vzhodne Evrope.

V programe je bil uvrščen tudi Andragoški center Slovenije kot organizator gostitelj s projektom 'Teden vseživljenjskega učenja v Sloveniji'. Strokovni program je obsegel še seje Izvršnega odbora ISCAE ter programskega in organizacijskega odbora konference, temu pa je sledil izlet v Bohinj in na Bled.

Pomen konference je bil mnogostranski, tako pri diseminaciji novega znanja, pri aktivnem angažiranju raziskovalcev iz držav srednje in vzhodne Evrope, ki so tudi tokrat potrdili svojo pripravljenost za sodelovanje pri mednarodnih raziskovalnih projektih, pri afirmaciji in širši uveljavitvi nekaterih uspešnih slovenskih projektov in ne nazadnje pri utrditvi mednarodnega sodelovanja.

Splošno mnenje je, da je bila konferenca uspešna, tako strokovno (pri uresničevanju načrtovanega programa, pri zelo plodnih diskusijah in doseženih dogovorih) kot tudi sicer (organizacijsko ali oblikovanje prijetnega ozračja med udeleženci), to so potrjevala sporočila udeležencev med konferenco in po njej.

Ob koncu pa se še enkrat zahvaljujemo za finančno podporo, ki jo je ponudila Fundacija Soros udeležencem iz vzhodne in srednje Evrope in brez katere njihovo sodelovanje ne bi bilo mogoče. Prav tako pa tudi Ministrstvu za znanost in tehnologijo, ki je tudi finančno podprlo izpeljavo konference.

mag. Jasmina Mirčeva, ACS

Umrl je Cyril O. Houle

Poslovil se je še en miselni velikan andragogike in izobraževanja odraslih. Dolgoletni profesor andragogike na Univerzi v Čikagu, učitelj številnih, zlasti ameriških andragogov in doktorjev andragogike, pisec temeljnih teoretičnih del iz andragoške teorije, Cyril Orvin Houle ali, kot so ga po domače imenovali sodelavci in kolegi, Cy.

Kaže, da smo v obdobju, ko začenjajo drug za drugim padati velikani, ki so postavljali temelje andragogike kot vede in izobraževanja odraslih kot družbeno prepoznavne in javno priznane dejavnosti. Lansko leto Malcolm S. Knowles, star 84 let, leto pred tem Paolo Freire. Houle jih je imel ob smrti 85; rojen je bil 26. 3. 1913, umrl maja 1998. Podatki o starosti teh velikih ljudi ob njihovi smrti nam pomagajo jasneje opredeliti zgodovino in razvoj izobraževanja odraslih. Najmanj to, da sta se izobraževanje odraslih kot javna dejavnost in andragogika kot veda in stroka rojevala in postopno krepila šele v tem stoletju. Vemo sicer, da so se ljudje učili, odkar je človek začel uporabljati svoj razum, in da so se vsaj nekateri sistematično izobraževali že v prejšnjih časih. Toda andragoško stroko in znanost so postavljali prav ti, ki nas zdaj drug za drugim zapuščajo kot 80- in 70-letniki. Veliko nam pove podatek, da so bili med prvimi, ki so imeli v ZDA možnost za stopenjski študij andragogike na univerzi, saj je takšen program nastal šele leta 1930.

Cyril O. Houle je bil eden najvidnejših, po nekaterih delih pa sploh vodilni. Iz svojega študija andragogike se spominjam, da me je ime Houle zmeraj spominjalo na strokovno in znanstveno odličnost, v prispodobni: na očaka med gorskimi vršaci. In hkrati tudi na človečnost, humanistično in antropološko usmerjenost in prav takšno zasnovanost andragoške stroke. Kako tudi ne, saj so bili njegovi učenci tako znani in k človeku naravnani andragoški izvedenci - skupaj s svojim velikim učiteljem si zaslužijo ime 'Čikaška andragoška šola' - kot so Malcolm Knowles, Allen Tough, Alexander Charters in mnogi drugi. V štiridesetih letih, kolikor je bil Houle profesor na University of Chicago (navajam izvirno ime, saj ima Čikago še drugo univerzo, to je Chicago State University, ki je manj kakovostna), jih je pri njem doktoriralo več kot 130.

Houleova pot k andragogiki je bila bolj premočrtna, kot je bila pri večini drugih andragogov (Malcolm Knowles je bil na primer približno enako star kot Houle, pa je bil Houleov učenec! - torej tipičen 'odrasli študent'). Že takoj po diplomi je začel raziskovati izobraževanje odraslih in si izgrajevati akademsko kariero (doktoriral pri 27. letih). Potem je bil do upokojitve univerzitetni profesor. To je pomenilo tudi raziskovanje in pisanje knjig. Iz tega bi morda lahko skleпали, da je bil 'okostenel',

od prakse in sveta odmaknjen znanstvenik. V resnici pa je bil velika osebnost tudi v tem, da je znal združiti oboje: akademsko odličnost in zakoreninjenost v praksi. Že na začetku svoje kariere je začel preučevati sistem izobraževanja odraslih v državi. Tu se je oblikovalo prvo vodilno načelo vsega njegovega nadaljnjega dela – potreba po *uskaljevanju*. Spoznal je, da je izobraževanje odraslih sestavljeno iz zelo različnih dejavnosti, ki jih je treba usklajevati. Enako je bilo njegovo izhodišče, ko je šlo za oblikovanje izobraževalnega programa za odrasle, ki ga označuje kot celoto ali konfiguracijo prvin (pri tem lahko uporabljamo spoznanja različnih strok) s specifičnostmi, ki jih zahteva izobraževanje odraslih in vsaka načrtovana situacija. Druga stalnica v Houleovem načinu obravnavanja izobraževanja je bila *enkratnost posameznika*; poudarjal je, da moramo izobraževanje prilagoditi posamezniku. Kot poznavalec delovanja državnega sistema je vse življenje sodeloval v različnih telesih, ki so odločala o politiki izobraževanja odraslih, od državne do krajevne ravni. Drugo 'praktično' področje, v katerem je bil ves čas intenzivno udeležen, je bilo štipendiranje in druga podpora študentom andragogike pri njihovem študiju. V tej vlogi je 58 let sodeloval kot vodja ali svetovalec pri znani fundaciji Kellogg, ob pomoči te organizacije pa je ustanovil univerzitetno središče za nadaljevalno izobraževanje z domsko oskrbo pri Univerzi v Čikagu. Tretje področje njegove 'praktične' dejavnosti pa je bilo svetovanje založbam (npr. znani Jossey-Bass) pri izdaji strokovnega slovstva. Nasploh je bil v 'praksi' znan kot zelo izveden in raznovrsten svetovalec za vprašanja izobraževanja odraslih. Znane so bile tudi njegove delavnice za voditelje izobraževanja odraslih na univerzi.

Največjo težo pri Houleovem delu imajo, poleg že omenjene vloge visokošolskega učitelja, njegova objavljena strokovna in znanstvena dela. Ni bil eden tistih, ki bi vsako leto izdal kako knjigo, saj jih je izdal skupno le 14; tudi število prispevkov v monografijah (21) in objavljenih člankov (145) ni tako izjemno. Zato pa je bila vsaka izdana knjiga skrajno temeljito in znanstveno strokovno delo, ki mu poleg teoretične utemeljenosti ne gre odrekati tudi praktične uporabnosti. Praktičnost pri tem pomeni, da se je ukvarjal z vprašanji, ki jih potrebuje praksa. Vsaj pet Houleovih knjig spada v 'železni' repertoar andragoške literature, tako za teoretike kot tudi za praktike. To so naslednje. *The Inquiring Mind* (Raziskujoči duh, 1961): delo, v katerem je z izvirno metodologijo (poglobljeno intervjuvanje 21 oseb, ki se učijo) podal temeljno tipologijo odraslih učencev (to so: k cilju usmerjeni; k dejavnosti usmerjeni, k učenju usmerjeni). *The Design of Education* (Oblikovanje izobraževanja, 1972): v njej podaja model izobraževanja za vsa življenjska obdobja, vse mogoče programe pa razporedi v 11 kategorij. *External Degree* (Zunanje pridobivanje diplome, 1973): upoštevajoč specifičnosti učenja odraslih daje in opisuje tri modele za upoštevanje resničnega, ne le formalno pridobljenega znanja. *Continuing Learning in the Professions* (Nadaljevalno izobraževanje po strokah, 1980): preučitev 17 različnih strok in tega, kako se njihovi pripadniki učijo in izobražujejo (podobnosti in razlike). Najbolj sintetično je Houle svoje nauke strnil v svoji zadnji knjigi *Patterns of Learning: New Perspectives of Life-Span Education* (Vzorci učenja: Nove perspektive vseživljenjskega izobraževanja, 1984): avtor je svoja prejšnja spoznanja prilagodil

novim izzivom, ki so se pojavili kot vseživljenjsko izobraževanje. Poudarja, da ob vsakem času pri vsakem posamezniku potekajo različne vrste učenja, ki skupaj z življenjskimi izkušnjami sestavljajo skupni proces človekovega učenja, v določenem času pa se kažejo kot delna podoba, skupek ali vzorec učnih dejavnosti (v tem pojmovanju ni težko ugotoviti podobnost s spoznanji njegovega morda nazorsko najbližjega učenca Allena Tougha, ki je zaslovel s svojimi raziskavami 'učnih projektov odraslih').

Že ob teh delih spoznamo, kako sistematičen je bil Houle pri svojem razmišljanju in raziskovanju. Pri obravnavanju strokovnega vprašanja se ni zadovoljil prej, dokler ni mogel najti temeljne tipologije, klasifikacije in kategorij, v katere bi lahko strnil svoje ugotovitve. Poleg že navedenih so znane še tele njegove tipologije: 4 tipi organizacij za izobraževanje in učenje odraslih, 6 kategorij odraslih učencev, 7 ključev za učinkovito učenje, 5 glavnih vzorcev učenja. Imel je genialno sposobnost, da je izluščil smisel in jedro vprašanja, upoštevajoč njegovo pojavljanje v praksi. Strokovnjaki so takšne prijeme in metodiko, ki jo je predložil Houle, označili z zgornjim izrazom 'izobraževalni inženiring', sam Houle pa piše, da je treba pri programiranju in izpeljavi izobraževanja odraslih preiti "od obrti k stroki". Pri tem zelo poudari ključno vlogo izvajalca in njegovega znanja. Za praktike so njegovi modeli po ene strani odlično vodilo, po drugi pa zelo zahtevno opravilo. Njihovo udejanjanje namreč zahteva, da se uravnoteženo upoštevajo vse označene prvine modela, da se jih uskladi v harmonično celoto in da ustrezno upoštevajo ne le zdajšnje, temveč tudi prihodnje situacije. Na tak način izobraževanje odraslih ni le neka improvizirana, hitro in površno izpeljana dejavnost, temveč zahtevno in popolno ter natančno strokovno delo. Njegovi modeli niso 'recepti za hitro pripravo programov', temveč napotitev k temeljitemu študiju in analiziranju. S tem je seveda postavil zahtevna merila, ki se zelo razlikujejo od zdajšnje prakse, ko se pogosto misli, da je za izobraževanje odraslih vse dobro - kakršna koli izpeljava, kot je npr. mehanično prilagajanje programov za izobraževanje odraslih iz programov za otroke in mladino. In s tem je seveda tudi povedal, da je treba izobraževanje odraslih vzeti resno, nič manj kot drugo izobraževanje. Nedvomno mu je pri tem šlo za dvojce: za ustrezno družbeno in strokovno obravnavanje izobraževanja odraslih in za zagotovitev ustrezne kakovosti izobraževanja odraslih, ki ni le neka in kakršna koli priložnost za zamudnike ali za tiste, ki bi želeli priti do izobrazbe na lahek način.

Zamisli Cyrila Houlea so do zdaj manj udejanjene, kot bi si zaslužile ali kot bi si želeli. Po mnenju poznavalcev (npr. Američana Blakelyja) tudi zato, ker izobraževanje odraslih ni doseglo tiste stopnje splošne ali javne pozornosti in podpore, ki bi zagotavljala posebne pristope za njegovo oblikovanje. To ni samo dediščina, ki jo je zapustil Houle svojim mlajšim kolegom in naslednikom, temveč jo lahko z enako upravičenostjo naslovimo na politike in nosilce izobraževalne politike.

Veličina C. Houlea se nemara najbolj kaže v tem, da je s predložitvijo mnogih temeljnih shem in modelov daleč presegel stanje in možnosti v času, v katerem je živel. Bil je vizionar, vendar imajo njegove vizije trdno strokovno in teoretično

podlago. Z njimi je sicer izzval številne raziskovalce, da so poskušali njegove modele in tipologije poglobljeno analizirati in raziskati. Pri tem so Houleova spoznanja sicer dopolnjevali in podrobneje členili, njegovih temeljnih kategorij pa doslej še niso pomembneje spremenili ali ovrgli. Tako ostaja utemeljitelj in učitelj. Njegov nauk je univerzalen, uporaben je povsod v svetu. Poseben blesk odličnosti pa je Houleovo ime dobilo s tem, da so ga že pred njegovo smrtjo uporabili za označitev pomembne nagrade za izjemne dosežke v strokovnem slovstvu za izobraževanje odraslih, ki jo podeljuje Ameriško združenje za izobraževanje odraslih; takoj po njegovi smrti pa so po njem poimenovali tudi štipendije za mlade raziskovalce izobraževanja odraslih pri Fundaciji Kellogg.

dr. Zoran Jelenc, ACS

Nekaj ugotovitev evalvacije izvajanja programa *Odrasli se učimo drugače*

Na DOBI smo v letu 1995 pripravili program *Odrasli se učimo drugače*, ki je namenjen predvsem tistim odraslim, ki se vključujejo v daljše oblike izobraževanja, pa imajo nizko zaupanje v lastne sposobnosti ter pomanjkanje znanja tehnik in novih načinov učenja. Program smo pripravljali v sodelovanju z Republiškim zavodom za zaposlovanje in v letu 1996 izvedli sedem poskusnih ponovitev programa za brezposelne udeležence.

Program se izvaja kot delavnica in traja 16 učnih ur, razporejenih v tri dni. Temeljni cilj programa je udeležencem okrepiti in utrditi motivacijo za nadaljnje učenje in izobraževanje ter jih naučiti načinov načrtovanja učenja ter uporabe nekaterih tehnik in pristopov k učenju.

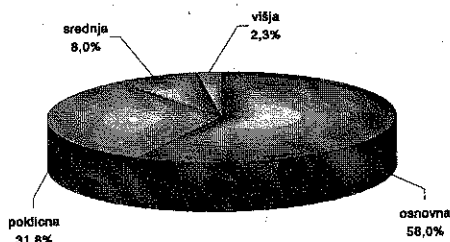
V programu udeleženci spoznajo značilnosti učenja odraslega, osebna učna nagnjenja, oblikovanje učnih ciljev, kako se motivirati za učenje, spoznajo, kakšen učni tip so, določijo svoje najugodnejše učno okolje, spoznajo in preskusijo tehnike sproščanja in koncentracije, določijo lastne strategije za načrtovanje učenja, določijo svoj konkretni učni cilj, spoznajo zapisovanje vsebin in informacij z miselnimi vzorci, izdelajo svoj osebni učni plakat. Analiza eksperimentalne faze je pokazala, da so bili cilji doseženi in da so se pokazali ustrezni učinki programa pri brezposelnih udeležencih.

V letu 1996 smo na DOBI pripravili program usposabljanja drugih izvajalcev, ki so bili izbrani po razpisu Republiškega zavoda za zaposlovanje. V ta namen smo pripravili tudi Metodološki priročnik z navodili za izvajanje programa, ki so ga prejeli udeleženci usposabljanja, poimenovali smo jih moderatorji, ki so si pridobili licenco DOBE. Moderatorji program *Odrasli se učimo drugače* izvajajo v naslednjih institucijah: Ljudske univerze (Koper, Murska Sobota, Radovljica, Velenje, Žalec), Zavoda za kulturo in izobraževanje Tržič in Črnomelj, Posavski center za permanentno izobraževanje ter iz treh zasebnih izobraževalnih organizacij: KOR-CIS iz Slovenj Gradca, SINESIS iz Ptuja (dve moderatorki) in DOBE iz Maribora.

Usposobljeni moderatorji, ki so si pridobili licenco za samostojno izvajanje programa, uporabljajo sistematične metode, različne kreativne tehnike motivacije in spodbujanja udeležencev ter usmerjajo delo v dvojicah in v manjših skupinah. Usmerjajo učne

pogovore, vaje in spodbujajo menjavo idej in izkušenj med udeleženci, ki se razlikujejo glede starosti, delovnih izkušenj in življenjskih področij.

Usposobili smo 12 moderatorjev iz vse Slovenije in pripravili načrt evalvacije izvajanja programa pri drugih izvajalcih. Evalvacija je potekala od januarja 1997 pa do marca 1998. V evalvacijo smo vključili moderatorje in njihove udeležence. V vzorec udeležencev smo zajeli 88 brezposelnih udeležencev, v katerem je bilo skoraj dve tretjini žensk, v starosti od 17 do 45 let. Po izobrazbi jih je 58 odstotkov končalo osnovno šolo, slaba tretjina je imela končano poklicno šolo, 8 odstotkov pa jih je zaključilo štiri- ali petletno šolo in dva odstotka višjo šolo.

Kaj o programu menijo brezposelni?

Evalvacija je pokazala, da so brezposelni program sprejeli in potrdili njegovo koristnost. Od seminarja *Odrasli se učimo drugače* so brezposelni večinoma pričakovali pomoč pri načrtovanju učenja, pri spodbujanju za učenje in spoznavanju učnih tehnik oziroma kako se učiti.

- Dve tretjini udeležencev sta potrdili, da so se jim pričakovanja uresničila v celoti, v veliki meri in večinoma pa preostalemu delu brezposelnih (odgovore so ocenjevali na petstopenjski lestvici).
- Kar 95 % brezposelnih je še po šestih mesecih trdilo, da je njihovo učenje boljše in učinkoviteje, ker so se udeležili programa *Odrasli se učimo drugače* in da jim znanje tehnik, ki so jih pridobili na seminarju, pomaga pri nadaljnjem izobraževanju.
- 90 % sodelujočih v programu se je vključilo v daljše oblike izobraževanja.
- V skupinah je bil zelo pomemben pozitiven odnos, ki je bil dosežen, saj so brezposelni poudarjali prijetno vzdušje in sproščenost, neobremenjeno komunikacijo ter način dela.
- Z vidika motivacije je zelo pomemben podatek, da so se zaradi udeležbe v programu počutili bolj enakovredne drugim, kar ocenjujemo kot zelo pozitiven vpliv na samozavest brezposelnih, čeprav traja seminar le tri dni.
- Skoraj 80 % udeležencev je potrdilo, da bi se udeležili podobnih oblik izobraževanja in 83 % bi jih udeležbo na seminarju priporočilo svojim prijateljem.

Iz teh podatkov lahko sklepamo, da so si brezposelni v programu, glede na poprejšnje izkušnje z izobraževanjem, pridobili veliko zaupanja v lastne sposobnosti in si utrdili motivacijo za nadaljnje učenje in izobraževanje, kar je pogosto razlog, predvsem pri nižje kvalificirani delovni sili, da se zanj težje odloči.

Kaj o programu menijo usposobljeni moderatorji?

Kakovost usposabljanja na DOBI ter Metodološki priročnik z napotki za izvajanje programa, ki so ga prejeli, so ocenili zelo visoko in potrdili njegovo uporabnost ter praktičnost.

- Svojo usposobljenost so na petstopenjski lestvici (1-najnižje, 5-najvišje) v 75 odstotkih ocenili z oceno štiri, ostali pa s pet. Ocena se je po prvih izvedbah programa rahlo dvignila.
- Visoko so ocenili tudi izbrane vsebine programa (povprečna ocena je na petstopenjski lestvici znašala 4,8), saj so po izvajanju programa vsi potrdili, da je program koristen za vse, ki se vključujejo v nadaljnje izobraževanje.

Pri tem ne gre zanemariti vloge pripravljalcev programa, izvajalcev usposabljanja moderatorjev in moderatorjev samih.

S stališča uporabnosti in koristnosti programa za usposobljene moderatorje lahko govorimo v več ravneh, saj so nam odgovorili, da:

- so usvojili znanja za samostojno izvajanje programa v izvorni obliki,
- so na usposabljanju pridobili tudi dodatna znanja iz organizacije in izvajanja programov za odrasle,
- vsebine iz programa koristno uporabljajo tudi pri drugih oblikah izobraževanja za odrasle.

Moderatorji so ocenili, da so udeleženci v programu dobro sodelovali, in so po njihovi oceni visoko napredovali pri doseganju ciljev programa. Ocenjujejo, da je program zelo primeren in ustrezen za odrasle in brezposejne.

Splošna ocena

Z rezultati evalvacije programa *Odrasli se učimo drugače* smo zadovoljni, saj program predstavlja globalen prispevek k izobraževanju odraslih in motivaciji za nadaljnje izobraževanje. Svetovalno-učni program svojo vrednost potrjuje tudi s tem, da so posamezne vsebine moderatorji uporabljali tudi pri drugih oblikah izobraževanja. Brezposelnim udeležencem pa doživetje treh dni in naučene tehnike ter želja po doseganju učnih uspehov, ki so si jo nabrali med seminarjem, daje novo odskočno desko ali, kot smo v izobraževanju odraslih pogosto navajeni reči, prepričanje v sposobnost za uresničitev druge priložnosti. Zanj pa je treba biti mnogo bolj pripravljen in prepričan vase, saj strokovnjaki ugotavljajo, da starost pri Slovencih predstavlja hudo oviro, ko razmišljajo, ali bi se odločili za izobraževanje.

Tako menimo, da je program potrdil pričakovanja in je po ocenah udeležencev in moderatorjev primeren za izvajanje v tej obliki. Na DOBI pa načrtujemo tudi poglobitev in časovno širitev programa po posameznih delovnih fazah. Prepričani smo, da program *Odrasli se učimo drugače* predstavlja pomemben prispevek pri razvoju učno-svetovalne dejavnosti na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji in tudi dokazuje, kako zelo je ta potrebna.

Vsem, ki ste pripravljali razmere in sodelovali pri zbiranju teh prepričljivih podatkov, se ob tej priložnosti na DOBI najtopleje zahvaljujemo.

Emma Perme, DOBA

Kaj nam pomaga znanje, če ga ne znamo oznanjati!

Takšno vprašanje si v andragoški stroki čedalje pogosteje postavljamo in zato ni čudno, da pospešeno iščemo načine in poti, kako bolje in učinkoviteje prenašati znanje na tiste, ki ga potrebujejo. Podobno vprašanje smo si postavili tudi pri Gospodarskem vestniku in v ta namen razvili nov izobraževalni program *Kako voditi seminarje in delavnice*. Spričo eksplozije izobraževanja odraslih konec osemdesetih let se je pojavila velika potreba po predavateljih in strokovnih izvajalcih različnih seminarjev in drugih izobraževalnih oblik. Potreba po prenašanju znanja je vse večja. Toda tisti, ki znanje imajo, se morajo v večini primerov šele usposobiti za prenašanje tega znanja na drugo osebo.

Program *Kako voditi seminarje in delavnice* prinaša nova spoznanja o odraslih v učnem procesu, predvsem pa daje zelo velik poudarek psihosocialnim značilnostim odraslih. Ta narekujejo povsem svojstveno učno prakso, ki se kakovostno razlikuje od izobraževanja otrok. Odrasli so s sprejetjem novih socialnih vlog pridobili nove psihosocialne značilnosti in se osebno razvili.

Udeležence v programu seznanimo z najučinkovitejšimi ter sodobnimi učnimi metodami in oblikami, primernimi za delo z odraslimi. Veliko predavateljev si postavlja vprašanje, kako spodbuditi sodelovanje udeležencev, kako jih motivirati in doseči ustvarjalno učno ozračje. Vse te in druge dileme in vprašanja smo upoštevali pri snovanju programa in tako program prinaša tudi zanimiva spoznanja o različnih tipih udeležencev izobraževanja ter seveda navodila, kako ravnati z njimi.

Če pa vse to že znamo, pa se skorajda zagotovo zatakne pri govornem nastopu. Katere besede uporabiti, da bi pri udeležencih sprožili ustrezne in zelene miselne procese, kako strukturirati predavanja, kako predstaviti povsem nova dejstva, kako izpeljati sklepe. Program prinaša zanimiva spoznanja s področja nevrolingvističnega programiranja, ki lahko marsikomu olajšajo jezikovne zadrege.

Predavateljsko delo si lahko zelo olajšamo s pripravo miselnih vzorcev, če jih le znamo pravilno oblikovati in če poznamo njihovo vsestransko uporabnost. Udeleženci programa se temeljito seznanijo z oblikovanjem miselnih vzorcev ter spoznajo, kako lahko z njihovo uporabo dosežemo pozitivno naravnost udeležencev.

Izobraževanje, podprto z vizualizacijo, je nedvomno veliko bolj kakovostno kakor prenašanje znanja le s pomočjo besed. Tisto, kar vidimo, si veliko lažje zapomnimo, zato je za vsak kakovosten izobraževalni proces vizualizacija izjemno pomembna. Prav zato smo v program vključili tudi znanja o tem, kako pripraviti privlačne in didaktično učinkovite prosojnice, kot najpogosteje uporabljeno sredstvo vizualizacije v izobraževanju odraslih.

Program *Kako voditi delavnice in seminarje* je zasnovan interaktivno in vključuje udeležence v intenzivno delo, saj so njihove izkušnje neprecenljive vrednosti. Poleg tega se medsebojno bogatijo in odkrivajo nove izzive in priložnosti za prihodnje delo.

Program smo najprej poskusno izvedli za naše sodelavce in predavatelje. Odziv je bil presenetljiv in le očitamo si lahko, da se oblikovanja takšnega program nismo že prej lotili. Na podlagi povratnih informacij naših sodelavcev smo lahko zaključili, da je andragoško znanje še kako potrebno in da ga v poplavi vsega drugega znanja očitno še močno primanjkuje.

Tako se bodo lahko že v prihodnjem mesecu vsi zainteresirani udeležili tudi prve javne izvedbe izobraževalnega programa *Kako voditi seminarje in delavnice*, ki bo potekala 26. in 27. novembra 1998 v Svetovnem trgovinskem centru v Ljubljani. Podrobnejše informacije o programu pa so dostopne na tel. 061/133-81-32

Namen programa *Kako voditi delavnice in seminarje* je primerno usposobiti predavatelje, izobraževalce, trenerje in vse tiste, ki želijo s svojim znanjem obogatiti tudi druge. S takšnimi programi pa želimo predvsem prispevati h kakovosti in ugledu andragoške stroke kot celote

mag. Daniela Brečko, Gospodarski vestnik

Izobraževalni program *Odkrivanje poklicnega cilja* zdaj izpeljujemo sami

Odkrivanje poklicnega cilja in strategija njegovega uresničevanja je izobraževalni program, v katerem se udeleženci priučijo metod, kako z lastno odgovornostjo najti sebi in svojim osebnim sposobnostim ustrezen poklicni cilj. V zavodu DOBA ga razvijamo in izvajamo že od leta 1993 v sodelovanju z Zavodom RS za zaposlovanje in avtorico koncepta gospo Johanno Frank iz Dudenhofna v Nemčiji. Po tem programu smo v Sloveniji doslej izpeljali že tri izobraževanja za trenerje moderatorje.

Ti izvajajo tridnevne delavnice zlasti za iskalce zaposlitve pri območnih enotah zavoda za zaposlovanje.

Pri izobraževanju trenerjev moderatorjev smo bili doslej odvisni od avtorice programa, gospe Frankove, kot ekskluzivne izobraževalke na seminarjih za moderatorje. V Dobi smo si že dalj časa prizadevali, da bi celoten program *Odkrivanje poklicnega cilja* izpeljali sami v Sloveniji. Tako smo v sodelovanju in s finančno podporo Zavoda RS za zaposlovanje ter v dogovoru z avtorico programa v zavodu Doba od 22. do 25. septembra 1998 usposobili pet domačih izobraževalcev, ki bodo usposabljali moderatorje za ta program v Sloveniji.

Slušatelji iz Slovenije so usvojili izobraževalni koncept za didaktično in metodično uresničevanje izobraževanja moderatorjev za odkrivanje poklicnega cilja. Posebna pozornost je bila usmerjena v razmere pri nas. Pri izobraževalnem konceptu so bile v veliki meri upoštewane izkušnje moderatorjev pri dosednji izvedbi tridnevni delavnic za iskalce zaposlitve.

Zavod Doba ima izključno pravico in odgovornost izvajanja izobraževanja trenerjev moderatorjev za program *Odkrivanje poklicnega cilja*. Po mnenju avtorice programa bodo le tako upoštevani visoki standardi kakovosti izvedbe izobraževanja moderatorjev v Sloveniji.

Upamo, da je s petimi izobraževalci moderatorjev po omenjenem programu dana možnost za njegovo skladnejše regionalno širjenje v naši državi.

Peter Baloh, DOBA

Pripravite se na pogovor o zaposlitvi

Če ste prejeli vabilo na pogovor z delodajalcem ali ste se sami dogovorili zanj, je pred vami velika priložnost - zaposlitev. Ne smete je zapraviti. Praksa kaže, da veliko ljudi pride na pogovor povsem nepripravljenih. Posledica je manjša prepričljivost in neuspeh.

V enodnevem programu - treningu se boste usposobili za učinkovit pogovor. Spoznali boste, kako pomembno je pridobiti informacije o podjetju, v katerem se želite zaposliti, in kako se morate na pogovor pripraviti.

Vsebina programa

Po predstavitvi vseh udeležencev v skupini si bomo ogledali videofilm o pripravah in o pravilnem poteku uvodnega pogovora. Ob analizi filma vas bomo opozorili na pomembne točke, nato pa se boste po natančnih navodilih sami in v skupinah

pripravili na svojo predstavitev. To boste "odigrali" pred skupino. Skupaj bomo analizirali vaš nastop in oblikovali predloge za izboljšanje. Vaja dela mojstra.

Seznani vas bomo tudi z možnimi "neprijetnimi" vprašanji bodočega delodajalca, s katerimi želi ugotoviti vaše šibke točke, in vas naučiti, kako je treba odgovarjati. Skratka vse, na kar morate biti pripravljeni, tudi to, kako se znebiti treme. Trema se zmanjšuje z dobro pripravo in z vajo.

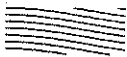
Program je namenjen brezposelnim - aktivnim iskalcem zaposlitve - in vsem, ki se želite pri delodajalcu učinkovito predstaviti. Poteka vsak prvi teden v mesecu na DOBI, Kopitarjeva 5, v dopoldanskem času. Za brezposelne je brezplačen, saj izvedbo financira Republiški zavod za zaposlovanje, Enota Maribor.

Brezposelni in tisti, ki želijo menjati službo, do zdaj niso imeli možnosti usposabljanja in pridobivanja tovrstnih znanj, zato smo po pogovorih z njimi pripravili program oziroma trening. V letu 1997 smo ga v nekaterih skupinah izvajali v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje Maribor. V letu 1998 želimo v sodelovanju z zavodom za zaposlovanje vključitev v ta program omogočiti širšemu krogu brezposelnih.

Kako se vključiti v program?

Pokličete na DOBO, tel, 214- 273 ali 225-003 in se pri gospe Sabini prijavite za želeni termin. Program izvajamo enkrat mesečno, in sicer vsak prvi torek v mesecu na DOBI, Kopitarjeva 5, v dopoldanskem času. Program za brezposelne financira Zavod za zaposlovanje in je za udeležence - brezposelne - brezplačen. Bodite prepričani, da nam dobra priprava na zaposlitveni pogovor in usposobitev za dober nastop pomagajo, da smo na pogovoru bolj samozavestni, uspešni in korak bliže zaposlitvi.

Jasna Dominko-Baloh, DOBA

Ob zaključku izobraževanja romskih staršev za dvojezično in dvoidentitetno vzgojo otrok

Andragoški zavod Maribor, Ljudska univerza, je ob finančni podpori komisije Evropske zveze izpeljal mikroprojekt "phare democracy" z naslovom *Izobraževanje romskih staršev za dvojezično in dvoidentitetno vzgojo otrok*. Poglavitni cilj projekta je bil izobraziti mlajše romske starše z otroki za dvojezično in dvoidentitetno vzgojo otrok oziroma še več: izobraziti romske starše za življenje z dvema kulturama in dvema identitetama - romsko in slovensko. Ciljna skupina so bili romski starši iz severovzhodnega dela Slovenije, natančneje iz območja Prekmurja in Maribora.

Projekt smo začeli z domnevo, da je romska populacija v primerjavi z drugimi državljani Republike Slovenije prizadeta zaradi občutno nižje izobrazbene ravni. Prav zaradi tega je treba predvsem izobraževati starše mladih Romov, kako naj vzgajajo otroke za dvojno identiteto in kako naj spodbudijo otroke k obiskovanju šole. Romski starši so v dvodnevni seminarjih spoznali, kaj pomeni biti manjšina, govoriti dva jezika in pripadati dvema kulturama. Opozorili smo jih zlasti na prednosti dvojezičnosti. Poudarek posameznih seminarjev je bil na vzgoji otrok, usmerjanju otrok v izobraževanje in na ustvarjanju spodbudnega družinskega vzdušja za učenje. Predočiti smo jim želeli dejstvo, da je v današnjem času znanje, višja izobrazba, pogoj za zaposlitev in s tem za boljše, dostojnejše življenje.

Za izpeljavo sedmih dvodnevni srečanj z romskimi starši je bilo treba vzpostaviti stike z romskimi skupnostmi po vaseh: Zenkovci, Vadarci, Lemerje, Pušča, Krašči, Cankova, Serdica, Vanča vas in v mestu Maribor. Najprej je bilo treba organizirati informativne sestanke o seminarjih; iskati zainteresirane starše (prek vodstev osnovnih šol, občin, upravnih enot, zavoda za zaposlovanje, centra za socialno delo in osebno v pogovorih z romskimi starši po zaselkih...). Na seminarjih so predavali mag. Mladen Tancer, mag. Zlatko Tišljar, Dragica Mikola, predstavniki zavoda za zaposlovanje in centra za socialno delo. Vsebina seminarja in teme predavanj so bile naslednje:

- Zgodovina in poreklo Romov v Sloveniji,
- Kako vzgajati otroka za dve kulturi in dve identiteti,
- Splošno o izobraževanju in pomenu znanja za boljše prihodnost otrok,
- Kaj je dvojna identiteta,
- Kako ostati Rom in hkrati izobražen državljan Slovenije,
- Zaposlenost Romov na področju Prekmurja in Maribora,
- videoprikaz dvojne vzgoje esperantskih družin,
- prikaz filma o Romih.

Podrobna poročila in evalvacijo posameznih seminarjev smo zbrali in objavili v zborniku seminarjev, ki smo ga poslali ljudskim univerzam in knjižnicam po Sloveniji (nekaj izvodov je še na voljo!).

Ob koncu programa smo sestavili nekaj predlogov oziroma sugestij. Romi, romski starši, ki so bili udeleženci seminarjev, so nas nemalokrat opozorili na to, da bi seminar s podobno vsebino morali organizirati tudi ali samo za Nerome. Domnevamo, da so imeli v mislih predvsem načela strpnosti. Mnenje Romov je, da so pripadniki neromskih skupnosti premalo strpni do Romov. Naš predlog je, da bi bilo v javnomnenjskih anketah smiselno upoštevati tudi odnos do Romov.

Pogovori z učitelji, ravnatelji, šolskimi svetovalnimi delavci, ki se srečujejo in delajo z romskimi otroki, so pokazali, da največji problem za romske otroke predstavlja slovenski jezik. Najbrž se vsi strinjamo, da je znanje jezika izjemno pomemben element identitete kakor tudi šolske uspešnosti. Prav zato bi bilo smiselno že v zgodnjem otrokovem razvoju več pozornosti nameniti znanju, poučevanju jezika. S

tem bi po našem mnenju pomembno zmanjšali kasnejše primanjkljaje v znanju romskih otrok, ne le na jezikovnem, temveč tudi na drugih področjih.

Romske starše smo želeli navdušiti za to (močno upamo, da nam je to vsaj nekoliko uspelo), da bi spodbujali svoje otroke k opravljanju šolskih obveznosti in da bi bili pripravljeni na nujno potrebno sodelovanje med šolo in domom. Romi imajo v povprečju nižjo stopnjo izobrazbe in so prav zato tudi premalo konkurenčni na trgu delovne sile. Romske starše smo ozavestili o tem, da morajo svoje otroke spodbujati in usmerjati v nadaljevanje izobraževanja (vsaj) v srednješolskih programih.

Zaposlovanje je v današnjem času pereč problem Romov in Neromov. Opazili pa smo, da je ta problem veliko bolj viden pri prekmurskih Romih (avtohtonih Romih). Mariborski Romi, ki za razliko od prekmurskih Romov niso avtohtoni, pa imajo ravno zaradi tega največje težave s statusom državljanstva (poudariti moramo, da je za pridobitev državljanstva predhodno treba opraviti izpit iz aktivnega znanja slovenskega jezika). Prav zaradi tega mariborski Romi niso prijavljeni na zavodu za zaposlovanje kot iskalci zaposlitve. Romi imajo veliko problemov z urejanjem najrazličnejših dokumentov, potrdil in sploh z uveljavljanjem svoji zahtev. Primanjkuje jim informacij in ustreznega znanja. Prav zato se nam je zdel zanimiv predlog mlajšega Roma - udeleženca seminarja v Mariboru - da naj bi se oblikoval "pravni romski sedež", ki naj bi ga vodil diplomirani pravnik romskega porekla. Ta bi bil po mnenju Romov prava oseba in ustrezen strokovnjak, ki bi razumel (ne le na ravni razuma, temveč tudi na ravni čustev) težave, ki pestijo Rome in reševal njihove težave, ovire v (nemalokrat zahtevnem) družbenem življenju.

Romski jezik se večinoma prenaša le z ustreznim izročilom. Rome bi morali spodbujati k temu, da svoj jezik (dialekt) zapišejo, da začno objavljati prispevke v časopisih... Pri tem izhajamo iz teze, ki jo je teoretično izdelal in v referatu predstavil mag. Zlatko Tišljar, da je dvoidentitetnost in dvojezičnost prednost, saj je človek z dvema kulturama in dvema identitetama nedvomno bogatejši. Romi bi se morali bolj zavedati prednosti, ki jih s seboj prinaša dvojna identiteta. Ugotavljamo pa, da imajo pri tem nemalokrat težave, saj se na eni strani ne zavedajo dovolj elementov oziroma specifičnosti lastne kulture, po drugi strani pa so mnenja, da jim romsko poreklo prej škoduje kot koristi.

Dragica Mikola, Alenka Sagadin, Andragoški zavod Maribor, Ljudska univerza

Plečnik in kultura bivanja

Pri dosedanjem izvajanju študijskih krožkov (ŠK) na Srednji trgovski šoli v Ljubljani smo poleg izkušenj dobili tudi mnogo idej za delo v prihodnje. Zaznali smo vrsto novih priložnosti, kjer bi lahko naši izkušeni mentorji vzpodbujali ustvarjalni nemir pri udeležencih tovrstnega izobraževanja.

Rada bi vam predstavila dva izbrana krožka, ki izstopata iz povprečja. Na šoli smo namreč organizirali že več krožkov o arhitektu Plečniku, tokrat predstavljeni pa pomeni smiselno nadaljevanje prejšnjih vsebin. Poimenovali smo ga *Plečnik in kultura bivanja*. Z mentorstvom krožka se je odlično spopadla Agata Freyer, ki je vsebine strokovno izpeljala, hkrati pa pripravila člane, da so sami prepoznavali značilnosti Plečnikovih mojstrov. Cilj krožka je bil gotovo dosežen s splošnim znanjem posameznikov o spoznavanju, vrednotenju in ohranjanju kulturnih in naravnih spomenikov. Plečnikov ustvarjalni opus je izjemen (v Ljubljani marsikje prepoznaven), zato je prav, da si s spoznavanjem njegove veličine člani ustvarijo merila za vrednotenje našega odnosa do okolja. Ker so udeleženci tudi pedagoški delavci, lahko svojo ozaveščenost prenesejo v razrede, med mlajše. Posamezna srečanja v krožku dokumentiramo s fotografijami, zapise vtisov udeležencev in potek krožka pa smo predstavili tudi v brošuri. Fotografsko gradivo zbiramo in pripravljamo album (knjižnica).

Na Dnevih slovenskega izobraževanja, ti so bili letos izraženi veliko bolj izobraževalno kot sejmsko, smo imeli posebno čast, saj smo se v prijetnem ambientu Kosovelove dvorane Cankarjevega doma lahko predstavili z našimi študijskimi krožki. Poimenovali smo jih "Veselje v srcu je kolosalna sila" (J. Plečnik, 1930). V uvodnem delu smo predavanje Agate Freyer spremljali z diaporojektorjem in z originalnimi Plečnikovimi načrti in eksponati (iz zasebne zbirke Freyer). Ob tej priložnosti smo natisnili tudi razglednico z ustreznim sporočilom.

Naša druga odmevna akcija je potekala ob dnevu Zemlje, kjer smo združili dva na videz zelo različna krožka. Študijski krožek *Plečnik in kultura bivanja* smo povezali s krožkom *Gib, vzgib, kip*, ki ga je vodil mentor Jiři Kočica, in je prav tako potekal na Srednji trgovski šoli v Ljubljani. V tem krožku smo iz gline izdelali posodice z odtisom rok. Na Plečnikovem trnovskem mostu, ki je nekaj posebnega, ker so nanj zasajena drevesa, smo mimoidočim podarjali glinene arhetipske posodice s semeni dreves in tako z našo idejo posegli v širši prostor. Predstavili smo še druge Plečnikove mostove, ki ne povezujejo le bregov ene reke, ampak simbolično skrajšujejo poti med ljudmi.

Zaključno prireditev ŠK "Plečnik in kultura bivanja" smo imeli v Plečnikovi cerkvi Cirila in Metoda za Bežigradom, kjer smo organizirali koncert tria Gallus Consort iz Trsta. Menimo, da je ta prireditev celo presegla idejo študijskega krožka, saj so se je poleg naših članov udeležili tudi številni drugi ljubitelji glasbe in Plečnikovih mojstrov. Na svoj način je bila namenjena vsej Ljubljani.

Ovire, ki so nam včasih jemale pogum pri delu, so bile povezane z nenehnim časovnim usklajevanjem srečanj, vremenskimi razmerami, interesi, razstavami... S krožki o Plečniku nameravamo nadaljevati. Spoznavati želimo tudi njegove mojstrovine zunaj Ljubljane, kar pa je povezano z večjimi finančnimi stroški, ki presegajo sredstva, ki so bila doslej namenjena krožkom.

Drugi izbrani krožek, ki ga želim predstaviti, nosi naslov *Študijsko risanje*. Vodil ga je mentor Jiri Kočica, ki si je postavil strokovno zahtevno delo. Pri organiziranju tega študijskega krožka se nam je zdelo pomembno, da k delu ne privabimo le srednje generacije, ki je po statistiki sicer najštevilčnejše zastopana v krožkih, ampak smo dejavnost predstavili predvsem mladim, ki jim ta projekt doslej ni bil znan. Tako so se ga udeležili zlasti tisti, ki morda želijo opraviti izpit na Likovni akademiji ali pa se zgolj seznaniti s študijskim risanjem v primerjavi z ostalimi risarskimi tehnikami.

Ob začetnem opazovanju in preprostem zarisovanju so potekali pogovori o perspektivi, nadaljevali so se z risanjem po mavčnem modelu in spoznavanjem zakonitosti pri risanju. Študijski krožek je zahteval nenehne korekcije in individualen pristop, pri tem je pomembno vlogo odigral tudi animator. Bodoči likovniki bodo za "močnejšo risbo" potrebovali še veliko vaj in izkušenj. ŠK jim je dal osnove, ki so pomembne za prenašanje opaženega na papir.

Krožek je potekal v prostorih na Metelkovi, ki mladim krožkarjem predstavlja tudi zaznavanje in spoznavanje alternativne kulture v našem mestu. Tam bodo v jeseni med drugim potekale tudi predstavitve njihovih izdelkov.

Imamo še veliko ustvarjalnih idej, ki bi jih lahko uresničili v študijskih krožkih. Ovire premagujemo z dobro voljo in prijetnim druženjem. Ob vsem tem pa se spoznavamo še z novo tehnologijo prenašanja informacij, zato nas lahko najdete tudi na internetu pod naslovom: <http://www.s-sts.lj.edus.si>.

Zlatka Kump, Srednja trgovska šola Ljubljana

V vrtcu Mornarček Piran delujeta kar dva študijska krožka

Učenje v družbi je lahko prijetno. To smo ugotavljali člani študijskih krožkov, ki smo se vključili v to neformalno izobraževanje odraslih. Andragoški center Slovenije v sodelovanju in ob finančni podpori Ministrstva za šolstvo in šport že več let spodbuja tudi tovrstno učenje odraslih. V krožke se lahko vključijo vsi tisti, ki so se pripravljene učiti in svoje znanje prenašati na druge. Zelo pomembno je učenje "drug od drugega". Program izobraževanja oblikujejo udeleženci sami v skladu z interesi in cilji. Cilji so postavljeni izobraževalno (kaj se bomo novega naučili) in akcijsko (opozoriti javnost na naše aktivnosti).

V letošnjem letu sta v Vrtcu Mornarček Piran potekala dva študijska krožka. "*Kako biti boljši starši*" smo organizirali že drugo leto za vse tiste, ki se zavedajo, da je otroke treba začeti vzgajati že v najzgodnejšem obdobju. Vzroki za kasnejše probleme ali zasvojenosti se najpogosteje skrivajo že v zgodnjem otroštvu, in ne šele v času mladostništva, ko postanejo pereči. Zavedamo se, da se temelji

otrokovega življenja postavljajo prav v predšolskem obdobju. Tako smo se skupaj učili ustrezne komunikacije, uspešnega reševanja konfliktov, vzgoje k odgovornosti, postavljanja meja, seznanili smo se s pomenom pravljice za otroka... O temah so nam pomagali razmišljati tudi priznani strokovnjaki (mag. France Prosnik, prof. Zmaga Glogovec). Takrat smo na srečanja povabili tudi vse druge starše, ki jih je tema zanimala. Starši so imeli možnost izposoje strokovne literature iz bogate knjižnice v vrtcu.

Študijski krožek "Sožitje z naravno in kulturno dediščino" je združeval skupino ljudi - ljubiteljev naravne in kulturne dediščine. Skupina je bila starostno in nacionalno raznolika. Posamezni člani so neizmeren izvor znanja, ustvarjalnosti in to svoje bogastvo radodarno razdajajo drugim. Ker je večina članov izjemno aktivna na različnih družbenih področjih, jim druženje v krožku predstavlja dodatno bogatitev in spodbudo za nadaljnje delovanje. Tako smo spoznavali in aktivno doživljali slovensko, hrvaško in italijansko Istro z vsemi njenimi lepotami ter bogato naravno in kulturno dediščino. S tem ko smo oblikovali osebni odnos do te dediščine, ga lahko prenašamo tudi na druge.

Natalija Planinc, Vrtec Mornarček

Predstavitev dela v študijskem krožku Lipačke

Prvotna zasnova in ideja študijskega krožka Lipačke iz Črenšovcev je bila uprizoritev lutkovne predstave za otroke iz že obstoječe literature in lutk, ob ohranjanju kulturne dediščine naše prekmurske ravnine. Toda ustvarjalnost in delovna vnema članic lutkovnega krožka sta nas vodili v svojo smer:

- obiskale smo knjižnice in podrobno pregledale literaturo o ljudskih običajih pri nas in v naši okolici,
- ugotovile smo, da je največ zanimivih podatkov o kmečki gostiji (gostüvanju),
- ob raziskovanju naše preteklosti ter pogovorih o njej je na dan prišlo veliko starih poročnih fotografij naših prednikov, kjer je dobro vidno okrasje, ki ga dandanes ne videvamo več,
- starejši ljudje so nam pripovedovali o običajih, navadah, pripravah, ki so povezane z gostijo,
- ogledale smo si nekaj videokaset z različnimi izvedbami lutkovnih predstav.

In delo je steklo. Ideja je rodila novo idejo, dokler ni nastalo izvorno besedilo. To je bil izziv za izdelavo lutk po scenarijski zamisli. Ob strokovni pomoči likovnega pedagoga nam je tudi uspelo. Začele smo z učenjem besedila, igre, povezovanjem igralcev in animatorjev lutk v lutkovno dramsko predstavo. Večeri ustvarjanja in sproščenega druženja so nam prehitro minevali. Kmalu smo začutile, da znamo!

Ime Lipačke izhaja iz opravila, ki je bilo značilno za nekdanje večere, ko so vaščani lupili bučno seme ali koruzo. Takrat so se pogovarjali o različnih stvareh, ki so jih bodisi doživeli bodisi kje slišali. Ob takih večerih je ponavadi prišlo na dan največ zgodbic, vraž, pregovorov, v katere so verovali in verjeli. Tudi vaška gostija (gostúvanje) je bila pogostokrat osrednja tema vaških ženic tistega večera ob "lúpanju" semena.

Vida Dugar, Kulturno društvo Tone Plej Črenšovci

Študijski krožek Mediji

V Zavod Zarja Ljubljana so vključeni večinoma mlajši odrasli po poškodbi glave. Študijski krožki potekajo že nekaj let, junija pa smo zaključili z zadnjim, ki smo ga poimenovali *Mediji*.

Mediji so široka tema, tako da smo lahko izbirali med več metodami, različnimi gosti, obiski zunaj našega zavoda in tudi skupinskega dela v Zarji. Prav zaradi pestrosti delovanja je bila motivacija naših varovancev izjemna. Izobraževalne in akcijske cilje smo dosegli kar mimogrede, čeprav smo jih visoko postavili. Izpostavila bi predvsem možnost odpiranja v družbo, navezavo stikov z ljudmi zunaj našega zavoda, ki smo jo v polni meri izrabili.

Kaj smo počeli v krožku? Takole je potek krožka *Mediji* opisala naša varovanka Breda Malus.

"Po novem letu smo začeli s krožkom Mediji. Dogovorili smo se za potek in vsebino dela. Obiskali sta nas novinarki: s časopisa Maja Lupša in Lucija Fatur z radia. Bili smo tudi v tiskarni, kjer smo si ogledali, kako časopisi nastajajo. Ker pa so novice v časopisu opremljene s fotografijo, je bil pri nas tudi fotograf Srđan Živulovič, ki nam je povedal, kako nastajajo fotografije. Bili smo tudi na POP TV in Radiu Slovenija, kjer so nas prav prijetno presenetili s svojo prijaznostjo. Obiskali smo tudi fotodelavnico. Odločili smo se, da si ogledamo še kraj, prek katerega spremljamo signale. Bili smo na Krimu. Imeli smo prav lep izlet. Pri nas v Zarji je bila tudi Nataša Dolenc. Vsak, kdor nastopa na TV, mora imeti masko, zato je bila pri nas maskerka Alenka Avbelj. Pokazala nam je, kako se lahko s kozmetiko spreminja obraz. Bili smo tudi gostje televizijske zabavne oddaje Zoom.

Poleg gostov in obiskov, ki jih je našela Breda, smo zelo veliko časa posvetili tudi oblikovanju plakatov, različnih člankov, poigravali smo se s fotografijo. Za akcijski cilj smo si postavili razstavo vseh naših izdelkov in materialov.

K oblikovanju oziroma postavitvi razstave smo (za sodelovanje) zaprosili Jasno Kralj, asistentko na Fakulteti za arhitekturo, ki je s skupino svojih študentov naše izdelke junija 1998 na Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo imenitno predstavila.

Razstavo smo naslovili "Umetnost po naše" in v njej predstavili rezultate našega dela v študijskem krožku Steklo in Mediji. Zelo odmevno je bilo tudi odprtje razstave s kulturnim programom, ki ga je popestrila gospa Jerca Mrzel z recitalom. Ena od obiskovalk je v knjigo vtisov zapisala tole: "Dobra misel in trud dajo vedno dobre rezultate. Čestitam za čudovit prikaz in dobro delo."

Zaigrala bi skromnost, če ne bi rekla, da smo bili z uspehom krožka, predvsem pa razstave, izjemno zadovoljni.

Naj omenim še to, da niso bili samo mediji zanimivi za nas, temveč so tudi mediji predstavili naš Zavod in krožek v časopisu, na TV in na radiu. Pomembno pa je predvsem to, da sodelovanje s Fakulteto za arhitekturo in Inštitutom Republike Slovenije za rehabilitacijo nadaljujemo in ga že uresničujemo v novem študijskem krožku, ki smo ga posvetili lutkam.

Mateja Korošec, Zavod Zarja

PONUJAJO VAM

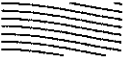

LERN-ovi jesenski online seminarji

Ameriška organizacija Learning Resources Network - LERN ponuja organizatorjem izobraževanja vrsto online izobraževalnih seminarjev pod geslom "Pridobite si najnovejše strokovno znanje za svojo delovno mizo", in sicer:

- Trženje po internetu,
- Najdite svojo tržno nišo,
- Komuniciranje s strankami,
- Online poučevanje,
- Oblikovanje učinkovitih publikacij,
- Pisanje komercialnih ponudb.

Cena posameznega seminarja je 95 ameriških dolarjev (za člane LERN-a 45 dolarjev). Informacije o seminarjih najdete na njihovem spletnem naslovu www.lern.com

LERN-ova biltena za izobraževalce odraslih

Med bogato ponudbo LERN-ovih storitev in publikacij najdemo tudi dva biltena, ki prinašata nasvete za učinkovito delo organizatorjev izobraževanja v tržno usmerjenih izobraževalnih organizacijah. Prvi je "Front Line Leaders", ki je namenjen tistim, ki največ prihajajo v stik s strankami - uporabniki izobraževalnih storitev. Drugi je "Marketing Seminars and Conferences".

Več o biltenih lahko izveste na LERN-ovi spletni strani - www.lern.com - kjer najdete tudi naslov za naročilo.

POSVETI, KONFERENCE

Zaključna konferenca
**ACROSS - menedžment v nadaljevalnem
izobraževanju odraslih**
Dunaj, 12. do 14. november 1998

Cilj izobraževalnega projekta ACROSS, ki je potekal v okviru programov Leonardo Evropske zveze, je bila podpora organizatorjem nadaljevalnega izobraževanja pri razvoju in izpeljavi posebej pripravljenih izobraževalnih ukrepov v malih in srednje velikih podjetjih. Na tej zaključni konferenci bodo predstavljeni rezultati tega projekta. Izobraževalci odraslih, ki se bodo zbrali na njej, si bodo izmenjali izkušnje in se dogovorili za nadaljnje sodelovanje.

Kotizacija je 500 avstrijskih šilingov. Informacije dobite na naslovu: Helena Verdel, Verband Wiener Volksbildung, Hollergasse 22, 1150 Wien; tel. 0043 1 89 174/49, faks 0043 1 89 174/65, E-mail helena_verdel@blackbox.at

Evropska konferenca
**Vseživljenjsko učenje - v šolah
in zunaj njih**
Bremen, 25. do 27. februar 1999

Na konferenci se bodo zbrali učitelji in raziskovalci v izobraževanju in nadaljevalnem izobraževanju odraslih, ki jih zanima nadaljnji razvoj koncepta vseživljenjsko učenje. Predvidene so te sekcije:

- Usposabljanje učiteljev in vseživljenjsko učenje,
- Prihodnost šol kot novih skupnosti,
- Šole, tehnologija in vseživljenjsko učenje,
- Ključne kvalifikacije v prihodnosti,
- Izobraževalne metode - novi izzivi,
- Medkulturno učenje in spol,
- Samostojno vseživljenjsko učenje.

Organizatorji vabijo, da se konference udeležite s svojim prispevkom. Rok za oddajo povzetka je 30. oktober 1998. Referati naj bodo napisani v angleščini, dolgi največ 4000 in poslani v MS-Word ali RTF zapisu.

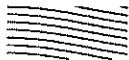
Več informacij dobite pri dr. Evi Kammler, Universität Bremen, Fachbereich Erziehungs- und Gesellschaftswissenschaften, Postfach 330440, D - 28334 Bremen; tel. 0049 421 218 3162/2051, faks 0049 421 218 7220, E-mail kammler@uni-bremen.de ali na spletni strani www.uni-bremen.de/cherill/lios

19. svetovna konferenca o odprtem učenju in študiju na daljavo
**Nova izobraževalna področja -
poučevanje in učenje v omrežnem svetu**
Dunaj, 20. do 24. junij 1999

Konferenco prireja Mednarodni svet za odprto učenje in študij na daljavo (International Council for Open and Distance Education - ICDE). Vse informacije o konferenci najdete na spletni strani www.icde.org

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Fordham, Paul; Fox, John; Muzaale, Patrick: A chance to change : access, citizenship and sustainability in open learning. Leicester : NIACE, 1998. 113 str.

Hayden, Frank: Rover group's journey towards becoming a learning organisation. Warwick : Rower Group, Group Training and Development, 1997. 13 str. Prispevek za Second Global Conference on Lifelong Learning, Ottawa, Canada, March, 1997

Informacije za presežne delavce : presežni delavec - problem ali izziv?. Ljubljana : Republiški zavod za zaposlovanje, 1998. 23 str.

Kako napišem prijavo na delovno mesto / ur. Majda Hostnik. Ljubljana : Republiški zavod za zaposlovanje, 1997. 10 str.

Kako se zaposlim / ur. Metka Barbo Škerbinc. Ljubljana : Republiški zavod za zaposlovanje, 1997. 10 str.

Learning for life - lifelong learning = Lernen für's Leben - lebenslang lernen : further vocational training in Austria = Berufliche Weiterbildung in Österreich. Wien : Federal Ministry for Economic Affairs, 1996. 29, 31 str.

Leighninger, Matthew; Niedergang, Mark: Confronting violence : a guide for involving citizens in public dialogue and problem solving. Pomfret : Study Circles Resource Center, 1994. 35 str.

Lynch, James: Provision for children with special educational needs in the Asia region. Washington : The World Bank, 1994. 103 str. (World Bank technical paper ; No. 261. Asia technical series)

Marquardt, Michael: 16 steps to becoming a learning organization. Alexandria : American Society for Training and Development (ASTD), 1996. 16 str. (Info-line : practical guidelines for training and development professionals ; Issue 9602)

Planning community-wide study circle programs : a step-by-step guide / writers and editors: Martha McCoy ... (et al.). Pomfret : Study Circles Resource Center, 1996. Mapa ; loč pag.

Pregled pravic iz naslova zavarovanja za brezposelnost in programi aktivne politike zaposlovanja / Marjan Šprajc ... (et al.). Ljubljana : Republiški zavod za zaposlovanje, 1997. 41 str.

Thompson, Jane: Words in edgeways : radical learning for social change. Leicester : NIACE, 1997. 150 str.

Toffler, Alvin: Powershift : knowledge, wealth, and violence at the edge of the 21st century. New York etc. : Bantam Books, 1991. 611 str.

